

Vrijstelling voor de langstlevende partner

Voor de langstlevende partner⁹⁹ wordt de eerste schijf van 50.000 euro aan roerende goederen vrijgesteld (art. 2.7.6.0.6., § 2 VCF). Het gaat om een maximaal belastingvoordeel ter waarde van 1.500 euro.¹⁰⁰ Deze vrijstelling mag gecombineerd worden met de vrijstelling van de gezinswoning (zie verder).

De vrijstelling geldt niet als de partner een bloedverwant in de rechte lijn van de erflater is of daarmee wordt gelijkgesteld (2.7.6.0.6., § 2 VCF).

De vrijstellingen uit artikel 2.7.6.0.6. VCF hebben geen invloed op de vermindering voor de kleine nalatenschap uit artikel 2.7.5.0.1., § 1 VCF. Het vrijgestelde bedrag wordt meegerekend om de 50.000 eurogrens die geldt voor de kleine nalatenschap, te bepalen.¹⁰¹

Vrijstelling van de nettowaarde van de gezinswoning

Sinds 1 januari 2007 voorziet de wet in een feitelijke vrijstelling voor het aandeel van de overledene in de gezinswoning tussen gehuwden en samenwonenden. Naast de wettelijke samenwoners genieten ook de feitelijk samenwonenden van deze gunstmaatregel indien zij minstens drie¹⁰² (!) jaar feitelijk samenleven.

Deze vrijstelling is in de Codex niet terug te vinden in Afdeling 6, bij de andere vrijstellingen, maar wel in artikel 2.7.4.1.1., § 2, derde lid VCF onder de algemene bepalingen.

Het woord “vrijstelling” wordt in dit artikel niet in de mond genomen. De vrijstelling van de gezinswoning wordt op een negatieve wijze geformuleerd. Bij de bespreking van het tarief dat van toepassing is voor “de rechte lijn en partners”, wordt vermeld dat het tarief enkel toegepast moet worden op “andere goederen”, niet op de gezinswoning. In de Codex wordt ook nergens een ander tarief bepaald voor de gezinswoning. Op deze wijze wordt de gezinswoning niet mee opgenomen in de belastbare basis, wat in feite neerkomt op een vrijstelling.

De volgende erfopvolgers zijn voor de toepassing van de vrijstelling van het aandeel in de gezinswoning uitgesloten, zelfs al zouden zij voldoen aan de vereisten voor het tarief tussen samenwonenden:

- ♦ de bloedverwanten in rechte lijn:
 - de ascendenten (ouders, grootouders, ...);
 - de descendenten (kinderen en kleinkinderen, ...);
- ♦ de rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief met de rechtverkrijgende in rechte lijn worden gelijkgesteld (art. 2.7.4.1.1., § 2, derde lid VCF).

⁹⁹ Definitie art. 1.1.0.0.2., zesde lid, 4° VCF.

¹⁰⁰ $(50.000 \times 3\%) = 1.500$ euro.

¹⁰¹ *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, 1584/1, 14.

¹⁰² Art. 1.1.0.0.2., zesde lid, 4°, c VCF.

Een broer, een zus, een oom, een tante, een neef, een nicht of een verdere bloedverwant die met de erflater minstens drie jaar samenwoont en een gemeenschappelijke huishouding voert, kan wel van de vrijstelling genieten.¹⁰³

Het begrip “gezinswoning”

In het kader van de vrijstelling van de gezinswoning wordt met “gezinswoning” bedoeld (art. 1.1.0.0.2., achtste lid VCF): “*de gezamenlijke hoofdverblijfplaats van de erflater en zijn langstlevende partner*”. In principe is dat dus de woning waar de partners op het ogenblik van het overlijden samenleefden. Toch kan de vrijstelling worden genoten ook al is er op de dag van overlijden strikt genomen geen sprake meer van een gezamenlijke hoofdverblijf. Dat doet zich voor wanneer er een einde is gekomen aan het gezamenlijk samenwonen door één van de volgende oorzaken¹⁰⁴:

- ♦ feitelijke scheiding van de partners;
- ♦ overmacht (art. 1.1.0.0.2., zesde lid, 4°, c VCF);
- ♦ verplaatsen van één van beide of beide partners naar een rust- en verzorgingstehuis of een assistentiewoning, tenzij die hun eigendom is.¹⁰⁵

Het uittreksel uit het bevolkingsregister houdt een weerlegbaar vermoeden van samenwonen en het voeren van een gemeenschappelijke huishouding in (art. 1.1.0.0.2., zesde lid, 4°, c VCF). Bij gebrek aan deze inschrijving op hetzelfde adres mag dit samenwonen worden bewezen door alle middelen van gemeen recht, met uitzondering van de eed.¹⁰⁶

De gezinswoning ligt niet noodzakelijk in het Vlaamse Gewest.¹⁰⁷

Voorbeeld:

De erflater woonde decennialang in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en verhuisde drie jaar voor zijn overlijden naar een gehuurde serviceflat in de Vlaamse rand rond Brussel. De nalatenschap valt open in het Vlaamse Gewest (toepassing van het lokalisatiecriterium); de gezinswoning ligt in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

De “gezinswoning” bestaat naast het eigenlijke woongedeelte eveneens uit de aanhorigheden, zoals garage en tuin. Een aanhorigheid¹⁰⁸ is elk gebouwd of ongebouwd onroerend goed dat volgens de aard, de ligging, de oppervlakte en de waarde ervan een normale bijhorigheid vormt, al naargelang het geval, hetzij van het huis of de verdieping of het gedeelte van de verdieping, hetzij van een op te richten woning. De kwalificatie tot aanhorigheid blijft evenwel een feitenkwestie.

¹⁰³ Circulaire nr. 4/2007 (AFZ 2/2007 Dos. E.E.L.158) d.d. 21 februari 2007, *Fisconet* nr. 3.2.

¹⁰⁴ Art. 1.1.0.0.2., achtste lid, 2° VCF.

¹⁰⁵ Circ. Nr. 4/2007 (AFZ 2/2007).

¹⁰⁶ Antwerpen 20 november 2012, EE/103.459.

¹⁰⁷ A. GHYSENS, “Enkele praktische problemen rond de Vlaamse aangifte van nalatenschap”, *T.Not.* 2019, (490), 496-7.

¹⁰⁸ Artikel 1.1.0.0.2., achtste lid, 2° VCF verwijst naar artikel 1.1.0.0.2., twaalfde lid, 2° VCF voor de invulling van het begrip “aanhorigheid”.

Vrijstelling gehandicapte verkrijgers

Sinds 2003 bekomt een persoon met een handicap of een gehandicapt kind dat erft, een gedeeltelijke vrijstelling. Deze vrijstelling is in de Codex te vinden bij het actief van de nalatenschap, meer bepaald in artikel 2.7.3.2.12. VCF, en niet in Afdeling 6 bij de andere vrijstellingen. Deze vrijstelling wordt benoemd met de term “abattement”.

Indien de persoon met een handicap onderworpen is aan het tarief “rechte lijn en tussen partners”, bedraagt de vrijstelling 3.000 euro, vermenigvuldigd met een factor afhankelijk van zijn leeftijd.

Is de persoon met een handicap een broer, zus of een persoon uit de categorie “alle anderen” dan bedraagt de vrijstelling 1.000 euro vermenigvuldigd met dezelfde coëfficiënt.

Tabel 12: vrijstelling voor de verkrijger met een handicap in het Vlaamse Gewest

Leeftijd gehandicapte	Coëfficiënt	Vrijstelling voor rechte lijn en partners	Vrijstelling voor broers, zussen en alle anderen
Jonger dan 20	18	€ 54.000	€ 18.000
Van 20 tot 30	17	€ 51.000	€ 17.000
Van 30 tot 40	16	€ 48.000	€ 16.000
Van 40 tot 50	14	€ 42.000	€ 14.000
Van 50 tot 55	13	€ 39.000	€ 13.000
Van 55 tot 60	11	€ 33.000	€ 11.000
Van 60 tot 65	9,5	€ 28.500	€ 9.500
Van 65 tot 70	8	€ 24.000	€ 8.000
Van 70 tot 75	6	€ 18.000	€ 6.000
Van 75 tot 80	4	€ 12.000	€ 4.000
Boven de 80	2	€ 6.000	€ 2.000

Extra

De vrijstelling wordt eerst toegerekend op het nettoaandeel in het onroerende gedeelte, na aftrek van de gezinswoning. Vervolgens wordt er toegerekend op het roerende deel, maar na aftrek van 50.000 euro, tot slot op de familiale onderneming/vennootschap. Deze werkwijze vindt haar oorsprong in artikel 2.7.3.2.12., § 2 VCF.

Wie een gehandicapte persoon of gehandicapt kind is, wordt verduidelijkt bij de definities in artikel 1.1.0.0.2., zesde lid, 2° en 3° VCF.

We verwijzen nog even naar de afwijkende berekeningswijze voor erfgenamen uit de categorie “alle anderen” indien de begunstigde gehandicapt is. De erfbelasting wordt voor de persoon met de handicap toch afzonderlijk berekend, op zijn persoonlijk erfdeel (art. 2.7.3.2.12., § 2, tweede lid VCF). De erfgenamen uit de categorie “alle anderen” zonder handicap kunnen niet meegenieten van het persoonlijke voordeel. De erfbelasting wordt voor hen berekend alsof de persoon met een handicap die niet had.

De vrijstelling moet in de aangifte worden aangevraagd (art. 3.3.1.0.8., § 1, 14°, a VCF).

De samenloop van dit abatement en de vermindering voor in het buitenland betaalde erfbelastingen, wordt bepaald door artikel 2.7.5.0.4., derde lid VCF. De vermindering voor de in het buitenland betaalde erfbelastingen wordt eerst toegepast.

Cumul van voordelen

In bepaalde situaties kunnen erfgenamen aanspraak maken op meerdere voordelen. In de Codex zijn een aantal specifieke regels voorzien die deze samenloop regelen. Niet enkel bin-
nen wiskunde is de “volgorde van bewerkingen” belangrijk. Ook bij de erfbelastingen wordt bepaald in welke volgorde de verschillende voordelen berekend worden. Deze infor-
matie is meestal terug te vinden in het laatste lid van het artikel dat één van beide voorde-
len behandelt.

Voorbeeld:

Karlijn erft van haar vader een vakantiehuisje in het buitenland. Haar vader erfde zelf een paar maanden voor zijn eigen overlijden van zijn moeder. Karlijn heeft recht op zowel de vermindering voor de in het buitenland betaalde erfbelastingen als op de vermindering voor een nieuwe overdracht binnen het jaar. Eerst wordt de vermindering voor het overlijden binnen het jaar be-
rekend, vervolgens het voordeel voor de in het buitenland betaalde erfbelas-
ting (toepassing art. 2.7.5.0.4., derde lid VCF).

Extra

- ♦ Bij de vermindering voor kleine nalatenschappen (uit art. 2.7.5.0.1. VCF) wordt voor het bepalen van de grootte van nettoverkrijging geen rekening gehouden met de vrij-
stelling voor een persoon met een handicap (uit art. 2.7.3.2.12. VCF). De vermindering
voor kleine nalatenschappen kan niet meer bedragen dan de erfbelastingen die ver-
schuldigd zijn na de toepassing van de vrijstelling voor gehandicapte verkrijgers (art.
2.7.5.0.1., § 1, vijfde lid VCF).
- ♦ De vrijstellingen uit artikel 2.7.6.0.6. VCF (nl. enerzijds voor een wees jonger dan 21
jaar en anderzijds de vrijstelling op 50.000 euro roerende verkrijging voor de partner)
hebben geen effect op het bedrag dat in aanmerking wordt genomen om te bepalen of
het grensbedrag voor de vermindering van artikel 2.7.5.0.1., § 1 VCF (kleine nalaten-
schappen) werd bereikt. Het vrijgestelde bedrag wordt meegeteld om de 50.000 euro-
grens te bepalen.¹⁰⁹
- ♦ Als voor dezelfde nalatenschap zowel de vermindering voor kleine erfdelen (uit art.
2.7.5.0.1. VCF) als een dubbele overdracht binnen het jaar (uit art. 2.7.5.0.3. VCF)
van toepassing is, dan heeft de vermindering voor kleine erfdelen voorrang op de ver-
mindering voor een dubbele overgang binnen het jaar (art. 2.7.5.0.1., § 2 VCF).

¹⁰⁹ Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1-1584.